

Ewa Zyśk-Gorczyńska

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt. "Żerowanie niedźwiedzia brunatnego *Ursus arctos* na różnych gatunkach drzew w polskiej części Karpat".

Uszkodzanie drzew przez niedźwiedzie obserwowane jest na całym obszarze występowania niedźwiedziowatych (Ursidae). Polegać może ono zarówno na znakowaniu lub/i ranieniu drzew w celach pokarmowych. Znakowanie związane jest głównie z komunikacją lub higieną niedźwiedzi, może być powtarzane wielokrotnie na przestrzeni lat i rzadko przyczynia się do śmierci drzewa. Ranienie drzew w celach pokarmowych związane jest natomiast z odrywaniem przez zwierzę dużych płatów kory, a następnie żerowaniu na łyku. Żerując na łyku niedźwiedzie uszkodzają pień co może stać się przyczyną śmierci drzewa, gdy rana zajmuje znaczną część obwodu. Zwykle jednak drzewa ranione przez niedźwiedzie ze względu na niewielkie uszkodzenia pnia funkcjonują w ekosystemach leśnych przez wiele lat, stając się tym samym ważną ekologiczną niszą dla wielu organizmów.

Celem moich badań była charakterystyka uszkodzeń drzew wyrządzanych przez niedźwiedzie brunatne w polskiej części Karpat. W mojej pracy wyjaśniam między innymi jakie długofalowe i wielkoskalowe czynniki miały wpływ na skalę ranienia drzew w Polsce, jakie gatunki drzew były preferowane i najczęściej uszkodzane przez niedźwiedzie oraz przedstawiam szczegółową charakterystykę ran. Dodatkowo w niniejszej rozprawie prezentuję ważną, biocenotyczną rolę uszkodzonych przez niedźwiedzie drzew oraz omawiam ich znaczenie dla gospodarki leśnej.

Na podstawie uzyskanych w pracy wyników, w ciągu 23 lat obserwacji, stwierdziłam wyraźny wzrostowy trend w liczbie drzew uszkodzonych przez niedźwiedzie. Generalnie dominowało uszkodzanie gatunków iglastych, głównie jodły, a także modrzewia i świerka. Gatunki liściaste uszkodzane były natomiast w znacznie mniejszym stopniu. Zmiana udziału gatunków uszkodzanych przez niedźwiedzie miała miejsce około 2003 roku, kiedy niedźwiedzie liczniej od modrzewia i świerka zaczęły uszkodzać jodłę. Przyczyny wzrostu liczby szkód spowodowane były wzrostem populacji niedźwiedzia oraz poprawą kondycji jodły w Karpatach. Dzięki uzyskanym wynikom stwierdziłam, że uszkodzenia drzew przez niedźwiedzie nie stanowią istotnego problemu dla gospodarki leśnej w Polsce. Co więcej, dzięki tworzeniu w środowisku ważnych nisz ekologicznych, niedźwiedź może być spostrzegany jako ekologiczny inżynier lasów.